

שיעור יא – פרטי עשית העירוב

גדר העירוב – משום דירה או משום קנין

הגמ' בעירובין (מט ע"א) דנה בגדר העירוב חצירות, איך העירוב מתיר את האיסור להעביר בין הרשויות, ונחלקו בדבר, רבה אמר עירוב משום קנין, דהיינו שעל ידי נתינת הפת ניתן קנין בבית שבו הפת מונחת, כעין קנין סודר, ונעשים כשותפים בבית זה וכולם דרים בו. ושמאל אמר עירוב משום דירה, דהיינו שבנתינת הפת באחד הבתים נחשב שדרים באותו הבית, ובזה נעשים שותפים בדירות. ומבאר **רש"י** שם, 'שדעתו של אדם על פיתו, והוא להו כאילו דיירי בהוא ביתא'.

ביאור הקנין שנעשה למ"ד עירוב משום קנין

בביאור הקנין הנעשה במעשה העירוב מבאר **רש"י**, שעל ידי הפת שנותנים כולם לאותו בית שבו מונח העירוב, תמורתו מקנה הבעלים של בית זה את דירתו, ונמצאו כולם בעלים בבית זה, והחצר כולה משעובדת לרשות זו ואחת היא, ולפי זה יש כאן 'קנין כסף' כמו כל קנין כסף בעלמא.

מאידך, **הריטב"א** מבאר, ש'באותו עירוב מקנו שביתה אהדדי', משמעות לשונו שלא קונים את הבית שבו מונח העירוב, אלא שיש כאן קנין של כולם להקנות שביתה לכולם, ונראה שלא הוי כקנין כסף בעלמא אלא 'מעשה קנין' שנותן זכות לכולם בדירתו. וכך נראה **במאירי בסוגיין** שכתב, 'משום קנין כלומר שהעירוב קונה לכלם עד שכל החצר והבתים קנוי לכלם ומשותף לכולם', מבואר שיש כאן מעשה קנין כלפי כולם. [אפשר לומר בנוסח

כזה, שלריטב"א הקנין על 'הבית' ולריטב"א והמאירי, על הדירות]¹.

גדר ההיתר לגבי שאר הבתים – לרש"י

ועדיין צ"ב, דהניחא בית זה מותר, אבל מה מתיר את שאר הבתים, על זה מוסיף **רש"י**, 'ואין בחצר זו אלא דירה אחת, והרי כל רשות החצר מיוחדת לבית זה'. כלומר, שלא רק שבבית זה הדירות משותפים, אלא שעיקר הדירות בחצר הם בבית זה, ושאר הבתים כביכול 'טפלים' לדיורי הבית הזה, ולכן חשיב כאילו כל החצר משמשת לבית זה, [ויש כאן חידוש בגדר הדברים שעיקר הדירות בבית זה, שהוא לכאורה הדירות הטפלים של האנשים].

וכך נראה בעוד מקומות בדברי **רש"י**, להלן (עא ע"ב ד"ה ואם רצו) שהעירוב מועיל לעשות דירתן אחת. וכן הוא **ברש"י בסוכה** (ג' ע"א ד"ה ואין), 'ונעשים כולם כאילו דרין באותו בית וכל הבתים דירה אחת'. ועי' בהערה דרך נוספת על פי דרכו של **רש"י**².

¹ ומדברי התוס' והריטב"א בסוגיא שם מבואר, שהמטרה בקנין זה היא החיבור וקרוב הדעת ביניהם, ואם יגיעו למטרה זו אף בלא הקנין סגי בהכי, כמו שהוכחו משותפות בין, עיי"ש.

² בדרכו של **רש"י** שהעירוב חשיב שותפות דוקא בבית שבו מונח העירוב, אפשר לבאר את ההיתר באופן אחר ע"פ **שיטת התוס'** (סג ע"ב ד"ה בטילו), שבתוך דבריהם מבואר דין חדש, שכאשר יש רשות מעורבת ומאידך רשות פרטית של אדם אחד, מותר לטלטל מהרשות המעורבת לרשות הפרטית, והטעם, שרשות מעורבת אינה כרשות נפרדת מהרשות הפרטית, כיון שגם הדירות שבה שייכים לאותו אדם, אין זו חילוק רשויות, ומעתה אתי שפיר ההיתר בהנחת העירוב אף כלפי שאר

שיטת הרמב"ם בגדר העירוב וההיתר לשאר הבתים

הרמב"ם (הלכות עירובין פרק א' הלכה ו') מבאר באופן אחר, 'ומה הוא העירוב הזה, הוא שיתערבו במאכל אחד שמניחין אותו מערב שבת, כלומר שכולנו מעורבין ואוכל אחד לכולנו, ואין כל אחד ממנו חולק רשות מחבירו אלא כשם שיד כולנו שוה במקום זה שנשאר לכולנו כך יד כולנו שוה בכל מקום שאחזו כל אחד לעצמו והרי אנו כולנו רשות אחת', היינו, שבמהותה פעולה זו מגדירה שאף בשאר הבתים בחצר אין דיורין לכל אחד בפני עצמו, אלא כולנו שוים גם בכל מקום שתפס כל אחד לעצמו. וכך נראה גם **בכל בו** [הלכות שיתופי מבואות סי' לג הובא גם בקובץ שיטות קמאי כאן], וז"ל, 'ועירוב זה אינו אלא משום היכירה בעלמא, כשם שכולנו מעורבין באוכל זה ויד כולנו שוה בו, כך יד כולנו שוה בכל מקום שאחזו כל אחד לעצמו והרי לכולנו רשות אחת', עיי"ש. ועיי' בהערה³.

הנ"מ בין 'קנין' ל'דירה'

בגמ' שם ישנם ג' נ"מ בין מ"ד משום קנין למ"ד משום דירה. א] האם אפשר לערב על ידי כלי, או שצריך דוקא דבר מאכל, שלמ"ד משום קנין אפשר אף על ידי כלי, ולמ"ד משום דירה, צריך דוקא דבר מאכל, שבזה אמרינן שדעת האדם על מקום פתו.

הבתים, שכיון שהחצר היא מעורבת לכולם, שוב מותר לטלטל לתוכה גם מהרשויות הפרטיות של אותם אנשים.

³ ויש לציין, **שבאבן האזל** (על הרמב"ם בהלכות עירובין פרק ג' הלכה כה) ביאר את שיטת הרמב"ם להיפך, ששיטתו היא כשיטת רש"י שהעירוב מערב את כל הרשויות להיותם כולם כרשות אחת, ומאידך ביאר שם בשיטת הראב"ד שהוא סובר כמבואר לעיל בשם הרמב"ם, שכל החצר והבתים נעשים כרשות אחת, ומוסיף האבן האזל, שאע"פ שהרמב"ם כתב (פרק א' הלכה ו') שכשם שאנחנו מעורבים בבית זה כך יד כולנו שוה בכל הבתים, אין כוונתו כלפי גדר העירוב, אלא כלפי ההיתר שאין איסור אף כלפי שאר הבתים, עיי"ש.

ב] האם מועיל עירוב בפחות משה פרוטה, שלמ"ד משום קנין לא מועיל, ולמ"ד משום דירה מועיל.

ג] האם מועיל עירוב בקטן, ונחלקו רש"י ותוס' בביאור דין זה, **רש"י** מבאר, האם קטן יכול לגבות את העירוב, שלמ"ד משום קנין אינו יכול להיות שליח לגביית העירוב משום 'שלא בר מקנה ואקנויי הוא', ולמ"ד משום דירה מהני, שלא תליא בקנין שלו אלא הפת עצמה 'משויא להו חדא'.

והתוס' (שם) מבארים את הנ"מ בגמ' באופן אחר, שאיירי בבית של קטן, והיינו אם מניחים את העירוב בבית של קטן, כמבואר **במגיד משנה** (פרק א' הלכה טז) **ובטור** (סי' שסו), שלמ"ד משום דירה אפשר להניח שם את העירוב, שבזה תהיה מציאות של עירוב ביניהם בדיורים, אבל למ"ד משום קנין, שצריך להקנות את הדיורים של דירה זו לכולם לא מהני, דקטן אינו יכול להקנות.

הכרעת ההלכה - עירוב משום דירה ובג' הנ"מ

במחלוקת זו, פסקו הראשונים כרבה שעירוב משום דירה, כך כתבו **הרמב"ם** (פרק א' הלכה טז), **הרא"ש** (פרק ד' סי' יג) **והתוס'** (מט ע"ב ד"ה וקטן), והוכיחו התוס' והרא"ש כן, מהגמ' להלן (סו ע"א), שמערבין בפחות משה פרוטה, שמהני רק למ"ד משום דירה. וכך פסק **השו"ע** (סי' שסו סעיף ג').

ולכן להלכה מהני אף בפת שהיא פחות משה פרוטה, ואף קטן יכול לגבות, וגם מועיל להניח בבית של קטן, בין כשיטת רש"י ובין כשיטת התוס', אבל כלי לא מועיל.

במה מערבים והשיעור הנצרך לעירוב

עירוב חצירות בפת – שיתוף אף בשאר מיני מאכל

בכללות ההיתר של עירוב חצירות, ישנם ב' אופנים, האחד לערב את הבתים שבחצר, והשני לערב את החצירות שבמבוי, וחלוקים הם בדינם בכמה

פרטים [עיקר נדון זה ילמד אי"ה שבוע הבא והוזכר כאן בקצרה בנוגע לנדון במה צריך לערב].

אחד החילוקים הוא במה מערבים, שעירוב חצירות למ"ד עירוב משום דירה שקיי"ל כוותיה, מערבים דוקא בפת, מאידך, שיתוף מבואות מועיל אף בשאר דברים, [כמבואר בגמ' (עא ע"ב) ושם הגמ' נוקטת יין].

בטעם החילוק מבאר רש"י, שעירוב חצירות הוא מערב את דיורי הבתים ודיור בית הוא דיור חשיב של אכילת פיתא ולכן צריך דוקא פת לערבם ולהגדיר שהדיורים במקום העירוב, משא"כ שיתוף מבוי שמערב את דיורי החצר שהם שימושים שאינם דירה גמורה, בזה מהני אף שיתוף בדיורים שאינם גמורים כמו בשאר מיני מאכל.

היום נוהגים בכל גוונא להניח פת

בעירובין המצויין היום, אע"פ שברוב המקרים זה נעשה באופן של 'שיתוף מבואות' שזה משתף את כל השכונה עם כל רחובותיה הנחשבים למבואות, נוהגים לערב דוקא בפת, שלכתחילה רוצים שיהא בזה גם דין עירוב חצירות, שתליא במחלוקת האם מועיל שיתוף במקום עירוב, [יעויין בשו"ע סי' שסז, ואי"ה יורחב הנדון שבוע הבא]. אמנם ישנם פעמים שעושים שיתוף בשאר דברים, ואכ"מ.

השיעור הנצרך בפת להיתר העירוב

בשיעור העירוב שנינו במשנה (עירובין פ' ע"ב), 'כמה הוא שיעורן בזמן שהן מרובין, מזון שתי סעודות לכולם, בזמן שהן מועטין כגרוגרת לכל אחד ואחד', ושיעור מזון ב' סעודות הוא י"ח גרוגרות, והיינו שבזמן שיש מעט דיירים, כלומר פחות משיעור י"ח גרוגרות, צריך גרוגרת לכל אחד, אבל אם יש יותר מ"ח דיירים שהגרוגרת לכל אחד דהיינו י"ח גרוגרות, כבר הוא שיעור של ב' סעודות, יותר לא צריך להוסיף, ודי בשיעור ב' סעודות לכולם.

בטעם שיעור זה, מבאר **הלבוש** (סי' שסח סעיף ג'), שהשיעור של גרוגרות כדי שיהא חצי גרוגרת לאחד לסעודה אחת [גרוגרת שלמה לב' הסעודות], שיש בה כדי להשיב נפש, ולא רצו להטריח יותר. והשיעור של ב' סעודות לכולם מבאר, 'כדי שיקנה אחד מהם שם דירתו קבוע לשתי סעודות שבת ערבית ושחרית ויהיה הוא כבעל הבית, ואחרים יהיו כאילו דרים אצלו, כי לא רצו להטריח יותר'. [ומשמע בלשונו שהוא מקולי העירוב].

כל משפחה שאוכלת יחד נחשבת כדייר אחד

במיעוט דיורים שצריך גרוגרת לכל אחד, כתבו הראשונים [המאירי פ' ע"ב, והרבינו יהונתן כו ע"א] שאין הכונה לכל אדם יחיד, אלא כל בית בחצר והיינו משפחה שאוכלים יחד, נחשבים כדייר אחד ודי לו בגרוגרת אחת, וכך פסקו לדינא **החיי אדם** (כלל עב סעיף ח'), **והחזו"א** (סי' לו סק"ד), **ובקצור שו"ע** (סי' צד סעיף ח')⁴.

ולכן באופן שנמצאים בנופש וכדומה, ומערבים רק ב' משפחות, די בשיעור מועט מאד של ב' גרוגרות, [כביצה אחת כדלהלן], וכן להוסיף לפי המשפחות.

שיעור י"ח גרוגרות – כמה 'ביצים' זה

בשיעור י"ח גרוגרות שהם ב' סעודות, נחלקו הראשונים כמה שיעור זה הוא במדידת 'ביצים', שיטת הרמב"ם (עירובין פרק א' הלכה ט') שהוא שיעור ו' ביצים, ושיטת הטור (סי' טט), שהוא שיעור ח' ביצים, [ושיטת התוס' פ' ע"ב, שהוא שיעור ט' ביצים].

להלכה הביא השו"ע את ב' הדיעות (סי' שסח סעיף ג'), וסתם בסתמא ו' ביצים וי"א ח' ביצים, שמשמע

⁴ יש לציין שהכפ החיים החמיר בזה (סי' שסח סק"ד) ע"פ לשון הגמ' י"ח בני אדם, ולשון הרמב"ם בפי' המשניות, אבל כל הפוסקים חלקו עליו וכנ"ל, ודיוקו בפירוש המשניות אינו מוכרח.

שנקט לעיקר להקל, וכך פסק המשנה ברורה (שם סק"יב), שלכתחילה נכון לנהוג בשיעור של ח' ביצים, ובדיעבד די בשיעור ו' ביצים.

כמות השיעור לעירוב במצות בחלות ובלחמניות

לרוב, נוהגים לעשות עירוב במצות, מפני שהם לא מתקלקלות זמן רב, ולפי המבואר, כאשר עושים עירוב להרבה אנשים צריך שיעור של שמונה ביצים [ואם אפשר, יש מקום להדר בתשעה ביצים], ולפי המדידה שעשו לגבי מצות לענין כזית בפסח, עולה שבפחות מחצי ק"ג מצות כבר יש ודאי שיעור של י"ח גרוגרות, ודי בזה לעירוב חצירות, [ומסתבר שאף הרבה פחות מזה, יש לעיין בזה לפי חלוקי הדעות שיש כמה מצה במשקל צריך בשביל הכזית בליל הסדר, וכאן הוא דרבנן שיש יותר מקום להקל]. וכאשר עושים עירוב בחלה די בחלה אחת רגילה, ובלחמניות די 3ב-4 לחמניות⁵.

התמעט העירוב בשבת אין חסרון כלל

באופן שהתמעט העירוב בשבת, כלפי אותה השבת, כתב ה"ט"ז (סי' שסח סק"א) והביאו המ"ב (שם), שאין בזה חסרון כלל, משום שבכניסת שבת היה עירוב כראוי, ואפילו אם לא נשאר כל שהוא.

וביותר מבואר ברמ"א שם (סוף סי' שסח) שאפשר לערב כל שבת ולאכול את העירוב במשך השבת, ובמ"ב שם (סקכ"ב) הוסיף שיש בזה מעלה, דהואיל ואתעביד ביה מצוה חדא ניעביד ביה מצוה אחריתא. וכל הנדון דלהלן הוא אם התמעט אחר השבת, והנדון הוא לשבת הבאה.

התמעט העירוב אחרי השבת הראשונה ורוצים להתיר בו שבת שניה

שנינו במשנה (עירובין פ' ע"ב), 'אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים שצריך את השיעור הנ"ל בתחילת העירוב, אבל בסוף העירוב שיעורו בכל שהוא'. והיינו שאם בשבת הראשונה היה את השיעור הראוי, אף כשאח"כ התמעט ורוצים להשתמש בו לשבת שניה, די אף בנשאר כל שהוא, [ואם נאבד או התקלקל לגמרי, צריך עירוב חדש]. וכך פסק השו"ע (סי' שסח סעיף ד').

אמנם ישנה מחלוקת בטעם קולא זו, דעת הרבינו יהונתן שם (כו ע"א), שאירי באופן שיש גם שיתוף מבואות וגם עירוב חצירות, ובכח"ג העירוב אינו מעיקר הדין אלא רק כדי שלא תשתכח תורת עירוב מהתינוקות [יעוין סי' שסז], בזה מקילים שאם העירוב התמעט, והשיתוף עדיין קיים, די בעירוב בכל שהוא, משום שאינו מעיקר הדין, אבל בעירוב חצירות שהוא עיקר המתיר, לא די בכל שהוא.

מאידך, בפשטות הרשב"א (בעבודת הקודש שער ד' סי' ד') שלא חילק בזה, משמע שבכל אופן הקילו בזה, וכך מוכח מהטור, כמו שכתב הביאור הלכה (סי' שסח סעיף ד') וכך הביא שם מכמה אחרונים. [לבד מנוספו דיורים וכדלהלן].

ולעיקר הדין פסקינן, שבכל אופן די בכל שהוא, וכך סתימת השו"ע (סי' שסח סעיף ד') [לבד מאופן שיש דיורים חדשים וכדלהלן], אמנם כתב הביאור הלכה שם שלכתחילה בודאי נכון להזהר בזה. ועי' להלן בסיכום הדברים הנוגעים למעשה בזה.

באופן שהתרבו דיורים חדשים

עוד יש להוסיף, שבאופן שהתרבו דיורים חדשים, פסק השו"ע (סי' שסו סעיף ט') שאם נוספו הדיורים לאחר שהתמעט העירוב, צריך להוסיף מחמתו, ומבאר המשנה ברורה, שכלפיהם הוי כתחילת עירוב. [ויל"ע אם צריך להוסיף רק כשיעור הדיירים

⁵ עי' בחכמת הלב פרק ג' סעיף ז' ובהערה שם, ושם הקל מאד, שמעיקר הדין אפשר בארבע מצות מכוונה ושתי שליש. אך ודאי שעדיף להדר ביותר. לבד זאת יש לציין שישנם מקומות מהדרים לערב דוקא במצות יד, ילמד אי"ה בשיעור הבא.

הנוספים, או שמחמת הוי כתחילת עירוב כלפי השיעור של כולם וצריך י"ח גרוגרות, וצ"ע].

העולה מהדברים באופן שהתמעט העירוב מן השיעור

לפי הדברים עולה, שאם התמעט העירוב באופנים הרגילים המצויים אצלנו, לכתחילה צריך לעשות עירוב חדש, משום שאין לנו גם שיתוף לבד מעירוב זה, ולבד זאת, בעירוב שכונתי וכדומה, צריך מדינא לחוש שנוספו דיורים ומחמתן צריך להוסיף בשיעור העירוב. ועי' בהערה כמה חשוב לבדוק זאת בפועל במקומות אחרים שפחות מפוקחים⁶.

המקפיד על עירוב

אם מקפיד שלא יאכלו מעירובו בטל העירוב

גמ' (מט ע"א), 'אמר רב יהודה אמר שמואל, המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב מה שמו עירוב שמו, והיינו שאם מקפיד שלא יאכלו זאת בטל היתר העירוב. ובטעמו של שמואל מבאר **רש"י**, 'עירוב שמו - שיהו כולן מעורבין ומרוצין בו, שלא ימחה זה בחבירו, אלא שותפות נוחה ועריבה'. וכעין זה כתב **הריטב"א**, 'דמה שמו עירוב שמו. כלומר לשון תערובת ואחווה גמורה שאין מקפידין זה על זה וכשהוא מקפיד אין כאן עירוב', [והביא את דברי רש"י וסיים שהכל יוצא לדרך אחד]. ודין זה פסק **השו"ע** (סי' שסו סעיף ה').

במזכה לאחרים ומקפיד

בסוגית **הגמ'** בעירובין (סח ע"א) אמר אב"י לרבה בר רב חנן, שלא עשה שיתוף במבוי שלו, משום שאם היו מבקשים ממנו את היין או השמן לא היה נותנו וממילא השיתוף בטל, מטעם זה שמקפיד על עירובו לא הוי עירוב, כמבואר ברא"ש (פרק ד' סי' יב). ולמדנו, שחסרון זה שמקפיד על עירובו הוא גם באופן שהאחד מזכה לכולם, שעל זה קאי אב"י.

וביותר, ששיטת **הראב"ד** (בהשגה על פרק ד' הלכה ב'), שכל החסרון הוא דוקא באופן שאחד זיכה לכולם, שבמה שהקפיד מלתתו מגלה שלא הקנהו בלב שלם, אבל באופן שגבו את העירוב מכולם, אין חסרון במה שמקפיד מלתתו לאחרים, ויל"ע האם כך ביאר את הסוגיא דידן (מט ע"א), או שקיי"ל כמ"ד שבגבו את הפת והקפיד עירובו עירוב.

העירוב שמונה בבית הכנסת – אפשר לקחתו לסעודה לאחד מבני המקום ולהודיע על כך

מדין זה נמצא, שהעירוב חצירות הנמצא בבית הכנסת, אפשר לקחתו כל אחד מבני המקום לצורך עצמו, שבלאו הכי אם הגבאי יקפיד בכך, הרי שמגרע את העירוב, אלא שצריך להודיע שלכך, כדי שיבדקו וידעו שנשאר כשיעור, וכנ"ל. [וראה בהערה ב' סיפורים על ענין זה⁷].

⁷ באחד העלונים של מוקד העירוב סופר על בית הכנסת שהיה מונח בו העירוב, ובשבת הגיע בחור שהיה רעב ולקח מהעירוב חצירות, הגבאי ראה זאת וגער בו על כך, והחליטו ללכת יחד לשאול את הרב על כך, והרב גם הוא גער בבחור שלא עושים דבר כזה, ולפי האמור, הרב נהג שלא כדן, שהרי העירוב אמור לעמוד באופן שיוכלו לקחתו, [ויל"ד אם קפידת הרב מעכבת בדיעבד, מאחר שיש לו חלק שזיכו לו בעירוב].

לעומת זאת, הביא בעלון הנ"ל תמונה של עירוב חצירות באחד המקומות, שהיה מונח פתק שאפשר לקחת מהעירוב אבל להודיע לגבאי, וכנ"ל. אשריהם ישראל.

⁶ סיפר אברך ששהה בשמחה משפחתית במלון בהכשר מעולה, שאמרו שתקנו את כל החסרונות בעירוב כראוי כולל שכירות, אבל הלך לבית הכנסת וראה את קופסת המצות של העירוב חצירות, וכשבדק את תוכנה, גילה מעט מצות שבורות.... למדנו שגם דבר זה צריך בדיקה במקומות כגון אלו.

זמן ההקפדה המגרעת בערב שבת

בלשון הרמב"ם (פרק ה' הלכה ב') הביא דין זה ששאל מחבירו קודם השבת יין ושמן ולא נתן לו, ולפי הב"י שכוונת הרמב"ם ששאל ממנו מהעירוב, למדנו שהקפידא המגרעת היא בערב שבת.

וכתב **הבית יוסף** (סי' שסו) על דיוק זה, 'ומה שכתב שביקש קודם השבת נראה לי דהיינו לומר שאם קודם שבת הוה אפשר למיתבה ניהליה אף על פי שאחר שנכנס השבת אי אפשר למיתב ניהליה הוי עירוב מאחר שבשעת קניית העירוב הוי אפשר למיתבה ניהליה'. וכך הביא **הביאור הלכה** (סי' שסו) סעיף ה' ד"ה ואם מקפיד) שההקפדה מגרעת אם בא קודם השבת או בעת קניית העירוב, אבל אם מקפיד בשבת עצמה אין בזה חסרון.

וכתב **הביאור הלכה** (במקום אחר סי' שסז ד"ה צריך), שאם הקפיד מלתת העירוב, ואח"כ רוצה לחזור בו ולהחיל את העירוב, צריך לחזור ולומר שאינו מקפיד ומעמיד זאת לכולם. ויל"ד, אם כוונתו להצריך דוקא אמירה, או שאף אם דעתו לכך מהני.

אם ברצונו מקפיד אבל כדי שיחול העירוב נותן לאחרים

כתבו הראשונים, **המרדכי** (רמז תקב) **והרא"ש** (סי' יב), שמחמת דין זה, לא יערב אדם בדבר שתיקן לצורך שבת, שהרי בזה יקפיד אם יבואו ויבקשוהו ממנו, והביאם השו"ע (סי' שסו סעיף ה'). וכתב **המשנה ברורה** (סי' שסו סקל"ו), שאם פועל בעצמו בפירוש שאם ירצה אחד מבני העיר ששייכים להעירוב לאכול ממנו שלא יקפיד עליו מסתברא דמותר לערב בו. והיינו שאע"פ שבלבו היה רוצה שלא יקחוהו, אבל כיון שבפועל אינו מונע מהם, לא חשיב קפידא, ושרי.

ומעתה יל"ד, במי שברצונו מקפיד על העירוב, ולכן אם מבקשים ממנו את העירוב בערב שבת אינו נותנו, אבל מוסיף שאם יבקשו ממנו בזמן הסמוך לבין השמשות ממש, יתנו כדי שלא יהיה בגדר מקפיד על עירובו בזמן חלות העירוב, האם מהני או לא. ומסתבר שמהני וצ"ע.

{**ובספר חכמת הלב** (פרק ג' בהערה על סעיף כח) דן, באופן שכאשר מבקשים ממנו את העירוב מוסיף, שמוכן לתתו אלא שרוצה שיקחוהו רק אחרי צאת הכוכבים כדי שיהיה שותף בעירוב, האם חשיב קפידא לגרע או לא, ומסיק שהדעת נוטה להקל}.

סיכום הדברים

א[ההיתר בעירוב חצירות להלכה, 'משום דירה', דהיינו שעל ידו נחשבים כולם כדרים בבית זה ושותפים בדיורים שלהם, ועיי' לעיל בארוכה בגדר ההיתר בכל החצר.

ב[עירוב מועיל אף כשקטן אוסף את העירוב, ואף בפת פחות משה פרוטה, אבל אינו מועיל בכלי. וגם קטן יכול לאסוף את העירוב, אבל כאשר צריך לזכות את העירוב לכולם, לכתחילה יעשה על ידי גדול, ולא ילד קטן, יועיין בשיעורים הבאים אי"ה.

ג[עירוב חצירות צריך דוקא בפת, ושיתופי מבואות מועיל אף בשאר אוכלים, והיום נוהגים בפת גם בשיתוף [יש מחלוקת אם מועיל שיתוף במקום עירוב, ויבואר אי"ה בשיעורים הבאים].

ד[השיעור הנצרך בפת מחולק בין אופן שמעריבים להרבה אנשים או מעט וכפי שיתבאר. כאשר מעריבים להרבה אנשים, הוא שיעור ב' סעודות שהם י"ח גרוגרות, ובשיעור לפי 'ביצים', לכתחילה ח' ביצים ובדיעבד אף בו' ביצים.

ובשיעורים למעשה, כאשר מעריבים במצות מכוונה, בפחות מחצי ק"ג כבר יש את השיעור הראוי, [עיי' בזה לעיל], וכאשר מעריבים בחלה, די בחלה אחת רגילה, וכן ב4-3 לחמניות.

ד[כאשר יש פחות מי"ח בתים בעירוב [כמו שמצוי בשמחות או בנופש וכדומה], די בשיעור גרוגרת לכל משפחה שאוכלת יחד, [דהיינו לכל 'בית'].

וב' גרוגרות הוא כשיעור פחות מביצה אחת. ואם יש יותר מבי' משפחות או אנשים שאוכלים לבדם, יש להוסיף לפי המשפחות עד י"ח בתים, שאז הגיעו ליי"ח גרוגרות שהם ב' סעודות והוא השיעור הנ"ל.

ה[אם התמעט העירוב מהשיעור בשבת, כלפי אותה שבת אין בזה חסרון כלל אף כשלא נשאר מאומה,

[ויש שעושים כל שבוע ואוכלים את העירוב בסעודת שבת, ומקיימים את המעלה שהואיל ואתעביד ביה מצוה חדא ליעביד ביה מצוה אחריטא].

ו[כאשר התמעט העירוב לאחר השבת הראשונה, ורוצים להשתמש בו שבת שניה, לכתחילה יש להקפיד לעשות עירוב חדש באופנים המצויים אצלנו [שסומכים על זה לעיקר ההיתר, ואין 'שיתוף' נוסף, עיי' בזה לעיל], ועכ"פ כשיש לחוש לדיירים חדשים מדינא צריך להקפיד בזה.

אבל בדיעבד, כשאינו דיורים חדשים, די שנשאר כל שהוא לשבת שאח"כ. אמנם כל זה בתנאי שבכניסת השבת הראשונה העירוב היה קיים.

ז[המקפיד על עירובו שלא יאכלו ממנו בטל העירוב, ואף במזכה לאחרים אינו יכול להקפיד.

ולכן העירוב חצירות הנמצא בבית הכנסת, אפשר לקחתו כל אחד מבני המקום לצורך עצמו, שבלאו הכי אם הגבאי יקפיד בכך, הרי שמגרע את העירוב.

אמנם אם לוקחים מהעירוב, צריך להודיע על כך, כדי שיבדקו וידעו שנשאר כשיעור, וכנ"ל.

ח[העושה עירוב מדברים הנצרכים לשבת, אם מקפיד שלא לתת זאת לאחרים לא מהני, אבל אם מחליט בעצמו שאם יבקשו ממנו יתן זאת, שרי.

ט[אם מקפיד אחרי שנכנסה שבת אין בזה חסרון. [ויל"ד אם מעיקרא ידוע שיקפיד אח"כ].

ואם הקפיד מבעוד יום, צריך לחזור ולומר שאינו מקפיד ומזכה לכולם. [ויל"ע אם מקפיד מעיקרא רק עד הזמן שקודם בין השמשות, ומודיע שאח"כ בזמן בין השמשות יתן לקחתו, וצ"ע].

יעקב ישראל סמוטני

7143753@GMAIL.COM

0527101571